گفت‌وگو

اردشیر سنایی، استاد روابط بین‌الملل در گفت‌وگو با «شرق»:

بین غرب و روسیه توافق شده است

در پنج سال بحران سوریه، نگاه جهان به نقش کشور ما تغییر کرده است، این تغییر نقش را چگونه می‌بینید؟

ایران از ابتدای شکل‌گیری بحران در سوریه همواره در محور حمایت از دولت سوریه قرار گرفت و درعین‌حال تلاش کرد اسد را به انجام یک‌سری اصلاحات سیاسی و همکاری با ناراضیان و مخالفان قانونی دولت سوریه تشویق کند. به نظر می‌رسد ایران در سال‌های گذشته همین موضع را داشته و دارد و نقشش تفاوت زیادی نکرده است. ایران همواره معتقد بوده که سرنوشت سوریه را مردم این کشور باید مشخص کنند. بنابراین آنچه تغییر کرده، نوع نگاه بازیگران بین‌المللی در بحران سوریه به ایران است. این نگاه منفی به نقش ایران در سوریه تغییر کرده و آنها احساس می‌کنند بدون ایران امکان حل‌وفصل بحران سوریه وجود نخواهد داشت.

ایران اکنون بعد از توافق هسته‌ای در تعامل با غرب و به‌ویژه با آمریکا قرار گرفته است. در چنین شرایطی احتمال تغییری در شرایط سیاسی و حل بحران سوریه رخ می‌دهد؟

به نظر می‌رسد این تغییر ایجاد شده است. بعد از اینکه ایران و گروه ۵+۱ به توافق هسته‌ای رسیدند آمریکا به این نتیجه رسید که در سایر موضوعات هم می‌تواند با ایران به تفاهم برسد، مهم‌ترین آن هم بحران سوریه است. آنها احساس کردند با ورود ایران به مذاکرات مربوط به سوریه و تلاش‌های دیپلماتیک برای حل‌وفصل آن، این بحران حل‌شدنی خواهد بود. طرف‌های مقابل ایران احساس کردند ایران باید وارد فرایند سیاسی حل بحران سوریه شود و ازاین‌رو از ایران نیز برای حضور در کنفرانس وین دعوت کردند.

نشست سوریه جمعه برگزار می‌شود. در این شرایط آینده سوریه را چگونه می‌بینید؟

آینده سوریه بسیار مبهم و پیچیده است. به‌ویژه بعد از آنکه روسیه وارد فاز نظامی علیه مخالفان بشار اسد شد، ابعاد بحران پیچیده‌تر شد. تنها بحث این است که اگر روسیه و آمریکا به توافقی برای حل‌وفصل بحران سوریه برسند، معنی آن می‌تواند ورود نظامی روسیه به سوریه باشد، اما اینکه سرانجام این بحران چه خواهد شد، به شرایط مختلفی بستگی دارد؛ یکی از آنها این است که روسیه و غرب بر سر مقابله با نیروهای مخالف اسد و از جمله داعش به توافق رسیده باشند؛ یعنی بخواهند بحران سوریه را با نابودی گروه‌های مخالف بشار و درعین‌حال حفظ نظام سیاسی سوریه و احتمالا کناررفتن اسد از قدرت تمام کنند. بعد از سفری که اسد به مسکو داشت و با پوتین دیدار کرد، در مصاحبه‌ای تلویحا اعلام کرد حاضر است اگر مردم سوریه بخواهند، در انتخابات بعدی ریاست‌جمهوری این کشور نامزد نشود. بعد هم فرانسوا اولاند گفت پوتین اسد را راضی کرده است که از قدرت کنار برود. این خبر را طرفین نه تأیید و نه تکذیب کردند. بنابراین به نظر می‌رسد نوعی از توافق بین غرب و روسیه برای حل بحران سوریه صورت گرفته باشد.

خبر

شهادت ۳ مدافع حرم

• **فارس:** ستوان دوم پاسدار «مسلم نصر»، از اعضای تیپ هوابرد ۳۳ المهدی، در نبرد با تروریست‌های داعش در حومه شهر حلب به شهادت رسید. همچنین «خانعلی یوسفی»، از اهالی افغانستان و ساکن جهرم، نیز در حومه حلب شهید شد. مهدی کائینی نیز، از مدافعان حرم در کشور سوریه، به دست تروریست‌های تکفیری به شهادت رسید. همچنین پیکر شهیدان عبدالله باقری و امین کریمی، از نیروهای سپاه انصار المهدی، از مقابل سپاه حفاظت انصارالمهدی(عج) به سمت میدان پاستور تشییع شد. این دو شهید که از اعضای سپاه انصار بودند، هفته گذشته در سوریه شهید شدند.

آلمان یک جوان ایرانی را با ادعای جاسوسی بازداشت کرد

• به گزارش فارس، مقامات آلمانی روز چهارشنبه اعلام کردند یک ایرانی را به اتهام جاسوسی بازداشت کرده‌اند. به نوشته خبرگزاری آسوشیتدپرس، دادستان فدرال آلمان نام این فرد را «میثم. پ» اعلام کرده و گفته است وی در تاریخ اول آبان (۲۳ اکتبر) در برلین بازداشت شده است. مقامات آلمانی ادعا کرده‌اند این فرد از دسامبر سال ۲۰۱۳ از اعضای گروه تروریستی منافقین اطلاعات جمع کرده است. پلیس آلمان می‌گوید آپارتمان این فرد و پنج نفر دیگر را که نسبت به آنها سوءظن وجود دارد، تفتیش کرده‌اند. به گفته مقامات آلمانی، تحقیقات دراین‌باره در جریان است.

ایران دعوت رسمی به کنفرانس صلح را پذیرفت

ظریف پای میز مذاکره برای حل بحران سوریه

زینب اسماعیلی

عکس: ایرنا

حل مسئله سوریه در وین با حضور ایران. گویی در چندسال اخیر راه‌های دیپلماتیک، همه به وین ختم می‌شود. روز جمعه نشست سوریه در وین برگزار می‌شود آن‌هم با دعوت از ایران. اگرچه ایران از ابتدای بحران در سوریه تلاش کرده تا راه‌حلی برای بحران پیدا شود اما عمده کشورهای غربی و منطقه تمایل داشتند نقش ایران در حل بحران را نادیده بگیرند. گاه آنها بر ایفای نقش ایران در حل مسئله سوریه اذعان داشتند اما همیشه یکی از شرکای درگیر در بحران اصرار داشت که نقش تهران را نادیده بگیرد. عمدتا این نقش را عربستان‌سعودی ایفا می‌کرد. گفته می‌شود روسیه و آمریکا از ایران دعوت کرده‌اند. وزیر خارجه ایران و هیأت همراهش امروز برای حضور در این نشست راهی وین می‌شوند.

این‌بار هم اگرچه ریاض تمایل زیادی به حضور ایران نشان نداده اما عملا با حضور نظامی روسیه در سوریه وزنه مسکو و تهران به‌عنوان حامیان بشار اسد سنگین‌تر شده است. همان‌طور که سه‌بار تماس تلفنی وزیران خارجه ایران و سوریه در هفته گذشته نشانگر نقش مهم این دو کشور در حل مسئله است. ظریف و لاوروف صبح چهارشنبه، روز سه‌شنبه و روز شنبه با هم به صورت تلفنی گفت‌وگو کردند. گفته می‌شود دعوت از ایران در تماس تلفنی اخیر لاوروف و ظریف به ایران اعلام شده است. روز شنبه لاوروف در تماس با ظریف، او را در جریان نشست چهارجانبه آمریکا، عربستان، ترکیه و روسیه در ارتباط با بحث سوریه که در روز جمعه قبل در وین برگزار شده بود، قرار داد.

ایران دعوت را قبول کرد

وزارت خارجه آمریکا روز سه‌شنبه اعلام کرده بود که انتظار دارد از ایران برای شرکت در نشست وین که روز جمعه برگزار می‌شود، دعوت به عمل آید. بعدازظهر دیروز سخنگوی وزارت خارجه ایران اعلام کرد که ایران دعوت به حضور در این نشست را قبول کرده است و برای شرکت در اجلاس سوریه، ظریف در رأس یک هیأت عالی‌رتبه سیاسی در اجلاس روز جمعه در وین حضور خواهد یافت. شنیده‌ها حاکی است که معاون عربی، معاون امور بین‌الملل و معاون اروپایی وزیر خارجه در این سفر وزیر را همراهی می‌کنند. این نشست یک‌روزه برای بررسی اوضاع سوریه تشکیل می‌شود و علاوه بر ایران، روسیه و آمریکا، چندین کشور اروپایی و عربی نیز در سطح وزیر در این اجلاس شرکت می‌کنند.

دیدار هسته‌ای در حاشیه دیدار سوری

بعد از پایان نشست هسته‌ای وین و دستیابی به توافق (۲۳ تیرماه) وزرای خارجه ایران و آمریکا در حاشیه مجمع عمومی سازمان ملل در نیویورک با هم دیدار کردند. برخی از وزرای خارجه اروپایی نظیر لوران فابیوس و فرانک والتر اشتاین‌مایر، وزیر خارجه فرانسه و آلمان و رئیس سیاست خارجی اتحادیه اروپا در چندماه گذشته میهمان تهران بودند و دیدارهای دیپلماتیکی با ظریف داشتند. در حاشیه این اجلاس احتمال می‌رود دیدار دوجانبه‌ای بین هیأت‌های ایران و آمریکا برای هماهنگی در موضوعات هسته‌ای و چگونگی اجرای برجام میان هیأت‌های دو کشور ایران و آمریکا برگزار شود.

استقبال موگرینی

فدریکا موگرینی، هماهنگ‌کننده سیاست خارجی اتحادیه اروپا، عصر دیروز در توییتر خود با استقبال از حضور ایران در نشست روز جمعه گفت: مهم است که همه بازیگران منطقه‌ای را روز جمعه دور میز مذاکره در وین داشته باشیم. قرار است مذاکره برای بحران سوریه روز جمعه با حضور وزیران خارجه آمریکا، روسیه، ترکیه، عربستان و برخی از کشورهای اروپایی و عربی در وین برگزار شود.

نشست‌های بی‌فرجام

سوریه در سال‌های گذشته، نشست، کم نداشته است. نشست‌های ژنو۱ و ژنو۲ مهم‌ترین نشست‌هایی بود که برای بررسی راهکارهای حل‌وفصل بحران سوریه در گذشته برگزار شد. اما این نشست‌ها نتوانستند موفقیت‌آمیز باشند. مسئله اساسی همه این نشست‌ها بیش از راه‌حل مسئله سوریه، موضوع حضور یا عدم حضور بشار اسد در اولویت این نشست‌ها بوده است. ایران در تمام این سال‌ها مخالف تمرکز بر بحث بشار اسد بود و معتقد است که بعد از توقف درگیری‌ها در سوریه باید سرنوشت آینده این کشور به دست مردم آن و صندوق‌های انتخابات تعیین شود. ایران تاکنون دو طرح برای حل بحران سوریه پیشنهاد کرده که آخرین آن در تابستان امسال در چند سفر متوالی وزیر خارجه ایران و معاون او به دمشق، رایزنی با شخص بشار اسد و روسیه مطرح شد.

مسئله بودن یا نبودن بشار

بشار اسد هفته گذشته برای اولین‌بار بعد از آغاز بحران از کشور خارج شده و به روسیه سفر کرد. دیدار او با پوتین نیز نقش تأثیرگذاری در روند حل مسئله سوریه داشت. اگرچه هنوز دغدغه بزرگ شرکای درگیر در حل مسئله سوریه به‌ویژه اروپایی‌ها که این‌روزها با مسئله بحران پناه‌جویان نیز درگیر هستند، حضور یا عدم حضور بشار اسد است، اما گویی فعلا نمی‌خواهند روی این موضوع تمرکز کنند. فعلا اولویت فروکاهیدن بحران و درگیری در منطقه، نزاع و کشتار مردم بی‌گناه و از سوی دیگر مواجهه با افراطی‌گری و گسترش قارچی داعش است. ایران اما در جدیدترین موضع‌گیری تغییر نظری در مورد ادامه کار بشار نشان داد. حسین امیرعبداللهیان، معاون عربی وزیر امور خارجه ایران، هفته گذشته در گفت‌وگو با گاردین تأکید کرد «در هر روند سیاسی، نقشی که بشار اسد ایفا می‌کند مهم خواهد بود. ما برای بر سر قدرت باقی‌ماندن بشار اسد برای همیشه تلاش نمی‌کنیم اما به نقش او در مبارزه با تروریسم و اتحاد ملی کشور سوریه کاملا واقف هستیم. مردم سوریه تصمیم نهایی را دراین‌باره خواهند گرفت و هر تصمیمی که آنها اتخاذ کنند ما نیز آن را تأیید می‌کنیم».

ریاض روی پله ژنو ۱

اگرچه عربستان عضو مذاکره‌کننده بحث سوریه است که مخالف حضور تهران بوده اما به نظر می‌رسد اکنون ملک سلمان، پادشاه عربستان ظاهرا با این موضوع مخالفت نکرده است. به نظر می‌رسد رایزنی‌های اخیر آمریکا، آلمان و فرانسه در متقاعدکردن عربستان نقش داشته است. روز گذشته وزیر خارجه عربستان و انگلیس در ریاض با هم دیدار و در نشستی خبری در ریاض حضور پیدا کردند. «عادل الجبیر» وزیر خارجه عربستان سعودی در مورد نشست روز جمعه در وین گفت: این نشست شامل کشورهای دوست سوریه و دیگر کشورهایی که از اهداف و مقاصد آنها مطلع خواهیم شد، است. با هاموند درباره مسائل مختلف منطقه از جمله ضرورت انتقال سیاسی قدرت در سوریه و همچنین تحولات مربوط به عراق و حمایت از دولت حیدر العبادی بحث و گفت‌وگو کردیم.

عادل الجبیر که از ابتدای روی‌کارآمدنش رویکرد مثبتی نسبت به ایران نداشته، در این نشست هم گفته که «مشارکت ایران در مذاکرات بین‌المللی فرصتی برای راستی‌آزمایی درباره عزم این کشور برای دستیابی به حل سیاسی بحران سوریه است». او تأکید کرد: «در ایجاد راهکاری سیاسی برای حل بحران سوریه نباید بشار اسد نقشی در آینده این کشور داشته باشد». الجبیر تصریح کرد: «بحث و بررسی بحران سوریه و اهمیت ایجاد راهکاری سیاسی باید براساس بیانیه «ژنو ۱» صورت بگیرد». ژنو ۱ بر کناررفتن بشار اسد متمرکز بود، بااین‌حال به نظر می‌رسد، مهم‌ترین مسئله نشست سوریه موضوع ماندن یا رفتن اسد باشد. وزیر خارجه عربستان تأکید کرد: «اگر درباره بشار اسد تفاهم حاصل نشود، مجبور خواهیم شد گزینه‌های دیگری را انتخاب کنیم».

دعوت از ایران، مورد استقبال دستگاه دیپلماسی آلمان و فرانسه واقع شد. توافق هسته‌ای ایران و کشورهای ۵+۱ توانسته نقش برتر منطقه‌ای برای ایران ایجاد کند، نکته‌ای که اگرچه از منظر برخی کشورها مثل عربستان و ترکیه تهدید به نظر می‌رسد اما فعلا دیگر کشورها از آن استقبال می‌کنند.

روزنه

نایب‌رئیس کمیسیون امنیت مجلس:

تعیین هیأت نظارت بر برجام برعهده شورای عالی امنیت ملی

• **خانه ملت:** منصور حقیقت‌پور، نایب‌رئیس کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس، با اشاره به ادعای کریمی‌قدوسی مبنی بر تشکیل هیأتی برای نظارت بر اجرای برجام از سوی مقام معظم رهبری گفت: «در نامه ایشان آمده بود که با توجه به وجود پیچیدگی‌ها و ابهام‌ها در متن برجام و نیز گمان نقض عهد و تخلفات و فریب‌کاری در طرف مقابل به‌ویژه آمریکا، ایجاب می‌کند که یک هیأت قوی و آگاه و هوشمند، برای رصد پیشرفت کارها و انجام تعهدات طرف مقابل، تشکیل شود». حقیقت‌پور با تأکید بر اینکه مقام معظم رهبری ترکیب و وظایف این هیأت را برعهده شورای‌عالی امنیت ملی قرار داده است، ادامه داد: «مجلس نیز بر اساس قانون اقدام متناسب و متقابل عهده‌دار نظارت بر اجرای برجام است که سازوکار آن تدوین شده؛ بر این اساس کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی در مجلس وظیفه نظارت بر برجام را برعهده دارد. باید تأکید داشت که کمیسیون ویژه برجام در این زمینه هیچ مسئولیتی ندارد». او تأکید کرد: «کمیسیون ویژه برجام مسئولیت ارائه گزارشی از برجام را داشت و از آنجایی که به وظیفه خود عمل کرده، دیگر این کمیسیون وجود ندارد و تعطیل شده است». این نماینده در توضیح نحوه نظارت کمیسیون امنیت بر برجام گفت: «طرح اولیه برای اعمال نظارت قانونی کمیسیون بر اجرای برجام در کمیسیون امنیت ملی آماده شد و منتظر اعلام نظر نمایندگان برای تغییرات احتمالی هستیم». نماینده اردبیل با بیان اینکه هفته آینده تکلیف طرح مذکور در کمیسیون مشخص می‌شود، توضیح داد: «هر شش ماه گزارش‌هایی را از دستگاه‌های مختلف دریافت و آن را برای تصمیم‌گیری به صحن علنی مجلس ارائه خواهیم کرد. در همین راستا از دستگاه‌های ذی‌ربط در برجام از جمله وزارت اقتصاد، وزارت دفاع، بانک مرکزی، کشتیرانی و هواپیمایی، به نوبت گزارش‌هایی را به‌صورت ماهانه در مورد اجرای برجام، تحریم‌ها و نظارت‌ها درخواست خواهیم کرد. هر سه ماه نیز وزیر امور خارجه موظف است گزارش ارائه دهد و این گزارش‌ها را جمع‌بندی می‌کنیم تا هر شش ماه در صحن علنی مجلس قرائت و بررسی شود».

«پاول رایان» جایگزین «جان بینر» می‌شود

نگاهی به مواضع رئیس تازه مجلس نمایندگان آمریکا در مورد ایران

مهدی نوریان: مجلس نمایندگان ایالات متحده در آخرین ساعات شب گذشته به وقت تهران در حالی رئیس تازه خود را انتخاب کرد که «پاول رایان» و «دانیل وبستر» جمهوری‌خواه و «نانسی پلوسی» دموکرات، سه نامزد ریاست مجلس نمایندگان، از ۴۳۵ رأی، ۲۱۸ رأی برای پیروزی نیاز داشتند. مجلس نمایندگان آمریکا درحال‌حاضر متشکل از ۲۴۷ نماینده جمهوری‌خواه و ۱۸۸ نماینده دموکرات است. این انتخابات در پی استعفای «جان بینر»، رئیس پیشین این مجلس، الزامی شد؛ استعفایی که قرار است روز جمعه به‌طور رسمی اعلام شود. بعد از اختلافات درون‌حزبی در حزب جمهوری‌خواه، بینر از سمت خود به‌عنوان رئیس مجلس کنار کشید و از کنگره استعفا کرد.

مهم‌ترین نامزد این انتخابات «پاول رایان» بود که احتمال می‌رود به‌عنوان نامزد نهایی حزب جمهوری‌خواه، در انتخابات شرکت کرده و با توجه به اکثریت جمهوری‌خواه در مجلس و طبیعتا شانس کم «نانسی پلوسی»، رئیس پیشین مجلس نمایندگان و رهبر اقلیت مجلس به‌عنوان نامزد دموکرات، پیروز نهایی انتخابات باشد.«جان بینر»، شصت‌ویکمین رئیس و رئیس فعلی مجلس نمایندگان آمریکاست. او از سال ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۱، رهبر اقلیت مجلس نمایندگان بود و از سال ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۷، رهبری اکثریت مجلس را برعهده داشت. گفته می‌شود استعفای «جان بینر» در اثر مخالفت‌های او با تندروهای حزب جمهوری‌خواه بوده است که ۲۵ سپتامبر، برای اولین‌بار توسط او اعلام شد. او از جدی‌ترین مخالفان توافق هسته‌ای با ایران بود.«بینر» در اظهارنظری راجع به توافق هسته‌ای با ایران گفته بود که «توافق هسته‌ای با ایران عقل از سر من پراند». او چندی پیش اوباما را به‌خاطر توافق با ایران تهدید به شکایت کرده بود. در یکی دیگر از اتهاماتش، «جان بینر»، گفته بود، با چنین چارچوبی، ایران می‌تواند به سلاح هسته‌ای دست پیدا کند. او با طرح اتهام دیگری علیه ایران در سفری که به اسرائیل داشت، گفت: «توافق تهدید مستقیمی برای صلح و امنیت منطقه و جهان به‌حساب می‌آید».«پاول رایان» نیز از مخالفان سرسخت توافق هسته‌ای ایران است. او رئیس کمیته امور مالیاتی مجلس است که قبلا با ارسال نامه‌ای به اوباما از او درخواست کرده بود پس از شروع رفع تحریم‌های ایران، مانع لغو قانون «جریمه مالیاتی شرکت‌های همکار با تاجران و شرکت‌های ایرانی» شود.«رایان» در یکی از اظهارنظرهایش و با طرح اتهاماتی راجع به توافق ایران مدعی شد توافق، تلاش هسته‌ای ایران را قانونی می‌کند و همچنین ۱۵۰ میلیارد دلار پول را در جیب آنها خواهد گذاشت... .«پاول رایان» در ادامه طرح ادعاهایش گفته است: «ایران کشوری است که به‌وضوح اعلام کرده هدفش ازبین‌بردن اسرائیل است. کشوری است که هرساله در روزی تعطیل، راهپیمایی «مرگ بر آمریکا» دارد و ما داریم به چنین کشوری می‌گوییم که در صورت رعایت مفاد توافق، می‌توانند به سلاح‌های هسته‌ای دست پیدا کنند و ما داریم به آنها از قبل پول می‌دهیم تا بتوانند هر نوع سلاحی که می‌خواهند را در اختیار داشته باشند... . به نظر من این بدترین کار ممکن است. من فکر می‌کنم که رئیس‌جمهور در این زمینه بسیار بی‌دست‌وپا عمل کرد و فکر می‌کنم جهان بعد از این توافق بسیار ناامن خواهد بود».یازدهم سپتامبر امسال، «رایان» در یادداشتی با عنوان «توافق هولناک» که در «ریسین ژورنال‌تایمز» چاپ شد، به طرح اتهاماتی علیه ایران پرداخت. این یادداشت این‌طور آغاز می‌شود: «همین‌طور که جهان ما هرماه خطرناک‌تر و بی‌ثبات‌تر می‌شود، اعتماد به کشور ایران که نسبت به آمریکا فقط متخاصم بوده، اشتباهی است که نباید به آن تن در دهیم».